

משנה בבא מציעא פרק ו

Mishnah Bava Metzia, chapter 6

(1) If one engages workers and they deceive each other [i.e., the employer asks one of the workers to put together a team of workers for which he is willing to pay four dinar a day. The employee hired them for three dinar a day instead; since they accepted the work at the lower rate], they only have a grievance against each other [with no

א השוכר את האמנין, והטעו זה את זה, אין להם זה על זה אלא תרעומת. שֶׁכַּר אֶת הַחֲמוֹר וְאֶת הַקֶּדֶר לְהַבִּיאַ פְּרִיפְרִין וְחִלְלִים לְכֹלָה או לְמֵת, וּפּוֹעֲלִין לְהַעֲלוֹת פְּשִׁתְנּוֹ מִן הַמְּשֵׁרָה, וְכָל דָּבָר שֶׁאֵבֵד, וְחִזְרוּ בְהוֹן, מְקוֹם שֶׁאֵין שָׁם אָדָם, שׁוֹכֵר עֲלֵיהֶן אוּ מִטַּעַן: בַּ הַשׁוֹכֵר אֶת הָאֲמָנִין וְחִזְרוּ בְהוֹן, יָדוּן עַל הַתְּחֻמָּה. אִם בָּעַל הַבַּיִת חֹזֵר בּוֹ, יָדוּ עַל הַתְּחֻמָּה כָּל

legal recourse]. If he hires a donkey-driver or a wagon-driver to bring finished wood [to build a covered couch], and flute reeds for a bride or for the [funeral of a] deceased, or [if he hired] laborers to remove his flax from the soaking vat, or anything which would be irretrievably lost [if not performed by a certain time], and they [the workers] renege [on their agreement]: If it is a place where no others are available [at the same wage], he may hire [other workers at a higher wage (see Tosfot Yom Tov) and charge it] against [what he owes] them or deceive them [by telling them he will add to their wage, but only paying them that which they had previously agreed upon].

(2) If he contracts employees [for a complete job] and they renege [after doing some work], they are at a disadvantage [if the price of labor appreciated, he may pay a higher wage to complete the job and deduct anything beyond the agreed upon price from the money he owes the first workers for their partially completed work. If the price decreases, he pays the cheaper price to the new workers and the former workers cannot demand the entire sum agreed upon less the cost of the new workers, to finish the job]. If the employer retracts, he is at a

רבנו עובדיה מברטנורא

א השוכר. והטעו זה את זה. אחד מן האומנין ששלחו בעה"ב לשכור את חבריו והטעה אותם, כגון שאמר לו בעל הבית לשכור כל א' בארבעה דינרים ליום, והלך הוא ושכרם בשלשה, אין להם עליו אלא תרעומת, דהא סבור וקביל בשלשה, אלא שיכולים לומר לו לית לך אל תמנע טוב מבעליי. פירוש אחר, הטעו זה את זה, שחזרו בהם ולא רצו ללכת לעשות מלאכתו של בעה"ב כמו ששכרו עמו, או בעה"ב חזר בו כגון שאמר להם אי אפשרי בכם בבוקר קודם שילכו אצל המלאכה: ואת הקרר. ברי"ש גרסינן, כלומר בעל הקרון: פריפריין. עצים משופין לעשות אפריון: חלילים. למת או לחתן: המשרה. מים ששורין בהן פשתן: מקום שאין שם אדם. שהוא אינו מוצא פועלים לשכור והפשתן אבד: שוכר עליהם. בני אדם כשיעור שכון. אבל לא ביותר משיעור שכון: או מטען. אומר שיתן להם זה יתר, ואינו נותן אלא מה שהתנה מתחלה: ב השוכר את

disadvantage [he must pay them for the work they did, even though, the price of labor appreciated and he must now pay more to finish the job; where the cost of labor depreciated, he pays them the agreed upon amount less that

which he pays the new workers, to finish the job]. He who alters [the contract] is at a disadvantage [i.e., if one ordered his wool to be dyed red and the dyer dyed it black instead, he may not demand his usual fee; rather, he pays only the increased value of the wool or the dyer's expenses, whichever is less] and he who retracts [in a land deal] is at a disadvantage [if one gave a deposit of two hundred dollars on a thousand dollar field and the seller retracts, the buyer has the option of demanding either a refund or two hundred dollar's worth of land. If the buyer retracts, the owner has the option].

(3) If one hires a donkey to drive it on the mountain [top], but instead drives it on the plain, or to drive it on the plain but instead, drives it on the mountain [top]: Even if [both are equidistant] this one being ten *mil*, and the other being ten *mil* and it dies, [since the owner may claim that his beast was not adapted to light, mountain air or heavy, plain air] he is liable [for damages]. If one hires a

רבנו עובדיה מברטנורא

האומנין. בקבלות, כך מלאכה בכך וכך מעות: **וחזרו בהם.** לאחר שעשו מקצתה: **ידם על התחתונה.** אם הוקרו פועלים ואינו מוצא מי שיגמרנה בשכר שהיה מגיע לאלו על העתיד לעשות, מעכב משכרם ממה שעשו, כל מה שיצטרך להוציא עד שתגמר מלאכתו בשכר שפסק עם אלו. ואם החולו פועלים וימצא מי שיגמרנה בפחות, ישומו להם מה שעשו ויתן להם מה שפסק, עשו חציה יתן להם חצי שכרן, ואין יכולים לומר לו הרי פועלים אחרים תחתנו לגמור מלאכתך ותן לנו כל שכרנו חוץ ממה ששילו אלו: **ואם בעה"ב חוזר בו ידו על התחתונה.** יתן להם לפי מה שעשו, ואם החולה מלאכת הפועלים על כרחו יתן להם כמו שפסק, חוץ ממה שצריך להוציא בהשלמתה: **כל המשנה ידו על התחתונה.** כגון נתן צמר לצבעו אדום וצבעו שחור, אם השבח יותר על היציאה אין נתן לו שכרו שלם אלא דמי יציאת עצים וסממנים, ואם היציאה יתירה על השבח נתן לו את השבח: **וכל החוזר בו ידו על התחתונה.** לאתויי המוכר שדה לחבירו באלף זוז ונתן לו מהם מאתים זוז וחזר בו המוכר, יד לוקח על העליונה, רצה אומר לו תן לי קרקע כנגד מעותי. ואם לוקח חוזר בו, יד מוכר על העליונה, רצה אומר לו הילך מעותיך, רצה אומר לו הילך קרקע כנגד מעותיך: **ג בהר והוליקה בבקעה בבקעה והוליקה בהר.** בראש ההר. ואף על פי שהדרך חלק וישר, חייב כשמתה מחמת אירא שלא הוחלקה ולא הוחמה, דהואיל ושינה בה יכול לומר לו לא מתה זו אלא מחמת שלא היתה למודה באויר הר וקשה לה, או לא היתה למודה באויר בקעה וקשה לה. ומשום הכי לא מפליג הכא בין הוחלקה להוחמה כמו דמפליג בסיפא: **אם**

donkey [to carry a load] and it goes blind [a blind donkey, although clumsy, can still carry a load], or was seized in the [royal] draft, he [the owner] can say to him; Behold, here is your property before you [i.e., its your bad luck that it went blind, and in the latter case, had the donkey not been outdoors it would not have been

drafted]. If [one hires a donkey and] it dies or is injured, he [the owner] must supply him with another. If he hires a donkey to drive it on the mountain [top], but drives it on the plain [since he is minimizing the danger of slipping by driving on the plain], if it slips [and sustains injuries], he is exempt; but if it is [injuriously] affected by overheating [the plain being warmer than the mountain, since he breached the agreement], he is liable. [If he hires it] to drive on the plain, but drives it on the mountain [instead where there is greater danger of slipping]; if it slips, he is liable; if affected by the heat, he is not [since the mountain is cooler than the plain]. However, if [it overheated] on account of the climb, he is liable.

(4) If a man hires a cow [along with its implements,] for plowing on the mountain [which contains harder earth and more stones than that of the plain] and plows [with it] on the plain [instead]: If the colter [i.e., the vertical iron cutter of the plowshare] broke [since he exerted less stress on the colter than he would have

רבנו עובדיה מברטנורא

החליקה פטור. שבהר היא ראויה להחליק יותר, שראש ההר חד ומשופע לצדדין; **ואם הוחמה חייב.** שהבקעה מעלה הבל לפי שההרים סביבה ואין אויר שולט בה, ואם הוחמה מחמת העלותה בהר, חייב, שהמעלה גרמה לה, והוא שינה להוליכה בהר; **והבדיקה.** נסמית בדוק שבעין. פירוש אחר, התליעו רגליה: **או שנעשית אנגריא.** שגלקחה לעבודת המלך: **אומר לו הרי שלך לפניך.** ודוקא כשאמר לו חמור זה, ושכרו למשאוי. אבל אם שכרו לרכוב עליו, אפילו אמר לו חמור זה, אינו יכול לומר לו הרי שלך לפניך. שמא תפול תחתיו בגשר או תשליכנו באחת הפחתים. וכן אם השכיר לו חמור סתם אפילו למשאוי, אינו יכול לומר לו הרי שלך לפניך, אלא חייב להעמיד לו בהמה אחרת. ואם אינו מעמיד לו בהמה אחרת, אינו חייב ליתן לו כלום מכל שכר הדרך שהלך עמו: **מתה או נשברה חייב.** המשכיר למכור העור והנבלה לכלבים ולהוסיף מעות ולהעמיד לו חמור. או ישכור לו אחר בדמי נבילה, שהרי חמור זה שיעבד לו. או יחזור לו שכרו: **ד השוכר את הפרה לחרוש וכו'.** וכל כלי המחרשה לבעל הפרה, ונעריו והולכים עם בהמתו וחורשים בה: **נשבר**

had he been plowing on the mountain, as agreed upon], he is not liable [rather, the worker who handled the colter is responsible for it]; [if he hires] for plowing on the plain, but plows on the mountain instead; if the colter broke [by plowing on the harder mountain earth, he exerted more stress than their agreement allowed], he is liable. [If he hires it] to thresh pulse, but [instead] threshes grain [and the animal slipped and was injured], he is not liable; but if to thresh grain and he threshes pulse [instead], he is liable, because pulse is [the more] slippery [of the two].

(5) If a man hires a donkey for bringing [a certain volume of] wheat, and [since barley is less dense than wheat,] he brings with it [a greater volume of] barley instead [and the animal was injured: Even though the greater bulk of barley weighed less than the agreed upon bulk of wheat], he is liable. [So, too, if he hired a donkey] for carrying [a certain volume of] grain and [instead,] he brings with it straw, he is liable, because bulk is [as great] a strain as weight [and thus in certain cases, as explained below, a larger bulk with less weight can be a greater strain]. [If he hired a donkey] to bring a *letekh* [i.e., half a *kor* or 15 *se'ah*] of wheat, and [instead,] he brings with it a *letekh* of barley [since it weighs less and is of the same bulk], he is exempt [if the animal is injured]. But if [in addition to the agreed upon bulk] he increases the weight [thus adding bulk as well], he is liable. How much [bulk] must he add to it, in order to be liable? Sumchos says in the name of Rabbi Meir; A *se'ah*, in the case of a camel, and three *kav* [or half a *se'ah*], in the case of a donkey.

(6) All contractors [who are given raw material to make a product] are regarded

רבנו עובדיה מברטנורא

הקנקן. יתד המחרישה שבו הברזל: חייב. שהרים קשים לחרוש מן הבקעה מפני הסלעים שיש שם: ודש בתבואה. פטור אם החלקה: ה והביא עליה שעורים. שהן קלים מחיטין: חייב. בקלקולה אם הוסיף שלשה קבין. ולא אמרינן הואיל והשעורים קלין יש לו להוסיף עד כדי כובד לתך חטין שהוא משא החמור: מפני שהנפח קשה. לבהמה כמשאוי. אע"פ שאין משאו כבד כמשא החטין, הרי נפחן כנפח החטין והנפח כמשאוי: לתך. חצי כור. והכור שלשים סאין: סומכוס אומר וכו'. והלכה כסומכוס. ואם הוסיף פחות משיעור זה, פטור אם הווק החמור, ונותן שכר התוספת בלבד:

פטור. בבקעה וחרש בהר, אם נשבר הקנקן, חייב. לדוש בקטנית ודש בתבואה, פטור, לדוש בתבואה ודש בקטנית, חייב, מפני שהקטנית מחלקת: ה השוכר את החמור להביא עליה חטים והביא עליה שעורים, חייב. תבואה והביא עליה תבן, חייב, מפני שהנפח קשה למשאו. להביא לתך חטים והביא לתך שעורים, פטור. ואם הוסיף על משאו, חייב. וכמה יוסיף על משאו ויהא חייב. סומכוס אומר משום רבי מאיר, סאה לגמל, שלשה קבין לחמור: ו כל האמנין שומרי

as paid guardians [and thus are liable for theft or loss]; but if they say [after they finished the job]: Take your property and then bring us money [i.e., they don't withhold the item until paid for], they are considered unpaid guardians [who are only liable for loss due to negligence]. [If one says to

another:] Watch this article [for me today], and I will watch [your article] for you [tomorrow], he [i.e., each of them] is regarded as a paid guardian. [If one requested:] Watch [this] for me, and he replied; Put it down before me [i.e., he accepted responsibility for it], he is regarded as an unpaid guardian.

(7) If one lends another on a pledge [which the lender takes into his temporary possession; since lending is a mitzvah and one performing a mitzvah is exempt from doing another at the same time and thus had a beggar asked for alms at that given moment he would have been exempt from responding; this is considered a gain and therefore], he is regarded as a paid guardian (see Bava Kamma 56b). Rabbi Yehudah [argues and] says: If he lends him money [on a pledge], he is considered an unpaid guardian [regarding the pledge]; if [he lends him] produce [on a pledge], he is considered a paid guardian [regarding the pledge. The reason being, that fruit spoils and when the loan comes due he will be receiving fresh fruit, hence in a sense, his fruit is lasting longer and is considered a gain for him]. Abba Shaul says: One may lease a pledge taken from a poor man, setting a price

רבנו עובדיה מברטנורא

ו כל האומנין. קבלנים שמקבלים עליהם לעשות מלאכה בבתיהם: **שומרי שכר.** להתחייב בגנבה ואבידה. דבהאיא הנאה דתפס ליה אאגרא הוי עליה שומר שכר: **וכולן שאמרו טול את שלך.** שכבר גמרתיו ואיני מעכבו לתפסו על שכרי ומאחר שתולייכנו תביא מעות, הרי הוא משם ואילך שומר חנם: **שומר לי ואשומר לך.** שומר לי היום ואשומר לך למחר. אבל שומר לי אתה זה, ואני שומר והכל בזמן אחר, זו שמירה בבעלים היא ופטור: **הנח לפני שומר חנם.** אבל הנח לפניך, או הנח סתם, אפילו שומר חנם לא הוי. דלא קביל עליה נטירותא כלל: **ז הלוהו.** מעות: **על המשכון שומר שכר.** בין הלוהו ואח"כ משכנו, בין משכנו ואחר כך הלוהו. ומאי שכר שכר מצוה: **הלוהו מעות שומר חנם.** דלית ליה לר' יהודה שכר מצוה לענין דינא: **הלוהו פירות שומר שכר.** דדרך פירות להרקיב. ואין הלכה כר' יהודה: **מותר אדם להשכיר.** לאחרים: **משכוננו של עני.** שבידו: **להיות פוסק עליו.** שכר: **והולך.** תמיד ופוחת מן החוב. ודוקא במשכון דנפיש אגרייה ווטר פחתיה,

and progressively diminish the debt [as it is being rented], because it is like returning a lost article [this way the debt will be paid off and he can return the pledge].

להיות פוסק עליו והולך, מפני שהוא כמישיב
אבדה: ה המעביר חבית ממקום למקום
ושברה, בין שומר חנם בין שומר שכר,
ישבע. רבי אליעזר אומר, זה וזה ישבע,
ותמה אני אם יכולין זה וזה לשבע:

(8) If one [a guardian] moved a barrel from one place to another and broke it, whether he is an unpaid or paid guardian, he swears [that it was not due to any negligence on his part and he is not liable]. Rabbi Eliezer said; [I, too, have learned that] both swear [and are not liable], yet I am astonished that both can swear [since a paid guardian is free from restitution only when the article is damaged due to an accident. Here, however, the case is comparable to a pledge lost or stolen where he is liable and furthermore, even regarding an unpaid guardian, there are times when he is negligent and thus how can the Mishnah make a blanket statement that he swears? However, the Gemara explains, that this oath was a Rabbinical enactment to free the guardian from liability, lest no one will ever move a barrel for fear of liability].

רבנו עובדיה מברטנורא

כגון מרא וקרדום וכיוצא בהן. וכן הלכה: ח בין שומר חנם ובין שומר שכר ישבע. קא סלקא [דעתיה] ישבע שלא פשע ויפטר: רבי אליעזר אומר זה וזה ישבע וכו'. כלומר, אף אני שמעתי מרבותי כר' מאיר דזה וזה ישבע, אבל תמה אני על זה ועל זה היאך נפטרין בשבועה, דשומר שכר היאך פטור בשבועה דלא פשע, הא בלא פשיעה נמי חייב, שאין זה אונס אלא דומיא דגניבה ואבידה שהן קרובים לפשיעה ולאונס. ועוד, אי שלא במקום מדרון נשברה, אפילו שומר חנם היכי מצי משתבע שלא פשע, הא ודאי פשיעה היא. ור"מ סבר, שבועה זו לא מן הדין היא אלא תקנת חכמים היא, שאם אי אתה פוטר המעביר חבית ממקום למקום מן התשלומין ע"י שבועה זו, אין לך אדם שיעביר חבית לחבירו ממקום למקום לפיכך תקנו שישבע שלא בכונה שברתיה ויפטר: